

Pinksteren, 31 mei 2020

Lieve leden, vrienden en lezers van Stemmen,

We vieren dit jaar Pinksteren op afstand van elkaar. Wij zijn verbonden via onzichtbare banden. En ik vertrouw erop dat we binnenkort elkaar weer in de kerk kunnen ontmoeten en dat dit onze enige Pinksteren op afstand blijft!

Pinksteren is het derde grote christelijke feest in de jaarcyclus. En juist Pinksteren is het feest van verbroedering en saamhorigheid. Het wordt op de 50ste dag na Pasen gevierd.

Verbinding

Over Pinksteren vertelt de Bijbel, dat de discipelen naar buiten gaan om contact te maken met anderen. De angst die hen binnenhiel is plotseling verdwenen. Er wordt verteld van mensen die elkaar ondanks een taalbarrière opeens verstaan. Daarom wordt Pinksteren ook wel de dag genoemd, waarop de christelijke kerken ontstonden. Wat op Pinksteren gebeurde volgens het bijbelboek Handelingen 2:1-4, wordt met de Heilige Geest geassocieerd.

Toen de Pinksterdag aanbrak, waren ze bij elkaar. Plotseling kwam er uit de hemel een geluid alsof er een hevige wind opstak, het vulde het hele huis waar ze zaten. Toen zagen ze iets dat op tongen van vuur leek; het verdeelde zich en daalde op ieder van hen neer. Ze werden allemaal vervuld van de Heilige Geest en begonnen te spreken in vreemde talen, zoals de Geest hun te spreken gaf.

De Heilige Geest wordt in de Bijbel met verschillende symbolen aangeduid: Een bekend symbool is vuur of vlammen, (dus ook warmte tegenover koude). Andere zijn, wind en adem. Je kan deze wind niet zien maar wel de effecten opmerken. Je kan de wind bovendien niet vasthouden, deze is vrij en beweeglijk.

Duif of gans

Maar er is ook een heel ander symbool namelijk een vogel, de duif, voor de Heilige Geest. Deze correspondeert met de Heilige Geest die bij de doop van Jezus zichtbaar, 'als een duif', op hem landde. De witte duif is ook het teken van vrede geworden. In ons glas-in-loodraam in De Hoeksteen is deze witte duif te zien. Alleen het Keltisch-christendom, dat op het eiland Iona wordt beleden, wijkt daarin af en vereert de wilde gans als teken van de Heilige Geest. Een collega, Gerke van Hiele, redacteur van *Aanwezig onderweg* dat over Keltische spiritualiteit gaat, zegt daarover: "De gans vliegt in formatie (dus als gemeenschap) veel sneller dan alleen. Ook is de gans heel geschikt als symbool van vernieuwing." Ik dacht zelf, dat misschien meespeelt dat de wilde gans een trekvogel is, die op Iona voorkwam en broedde. De gans die zij eren heet specifiek de "moeder gans".

In de Bijbel wordt de gans niet genoemd maar wel veel andere vogelsoorten: Mussen, adelaars, ooievaars, raven en kwartels. De haan ziet het licht komen en roept als eerste dat de duisternis gaat wijken. Over vogels gesproken: een bijverschijnsel van het thuisblijven in coronatijd is, dat veel mensen verbluft zijn door het vogelgezang. Zingen de vogels elk jaar zo uitbundig of zingen ze nu extra luid nu we binnen blijven?

De wind waait waarheen hij wil

Anne van der Meiden, een vrijzinnig theoloog die de Bijbel ook in het Twents vertaalde, schreef over de Heilige Geest dat deze theologisch gezien een nog niet uitgediept concept is. In de Heidelbergse catechismus staan maar 12 regels over de Heilige Geest. Het is zodoende een thema waar ieder het zijne mee kan doen. Maar Van der Meiden concludeert wel al, dat de vrijzinnigen van de Geest houden! Immers: “Waar de Geest des Heren is, daar is vrijheid” en “De wind waait waarheen hij wil”. Dat spreekt ons aan.

Ik keek eens naar het begrip Heilige Geest op basis van het Evangelie van Johannes (Johannes 14: 16, 14: 26, 15: 26, 16: 7). Daarin wordt voor de Heilige Geest het woord ‘paracleet’ gebruikt (Grieks Paraklêtos) Dat betekent letterlijk ‘erbij geroepene’ maar het woord wordt verschillend vertaald. Hier drie mogelijke vertalingen die mij aanspreken: Helper, pleitbezorger en geweten.

De helper

Waar de Heilige Geest als helper mee helpt, kan afhangen waartoe deze te hulp wordt gevraagd. Misschien bij ziekte, bij armoede of algehele beklemming? In feite bij alles wat ons maar treft in dit leven. Daarbij wordt vermeld dat de Heilige Geest ook ‘kundig maakt’ tot het maken en vervaardigen van dingen. Bovendien geeft de Heilige Geest inzicht en kennis. Het fijne van de helper is dat die aansluit bij de nood die er is. Is dat niet wat ieder zou wensen?

De pleitbezorger

Een tweede betekenis van het Griekse paracleet is pleitbezorger, ‘hij die voorspraak biedt’. Het begrip is verbonden aan rechtzaken. De Latijnse vertaling van paracleet is ‘advocatus’, onze advocaat. Een advocaat neemt het voor je op en blijft dat doen: “U moet wel begrijpen dat hij/zij toen nog niet wist hoe het uit zou pakken; Hij/zij heeft een moeilijke jeugd gehad.” Belangrijk van dit concept is: Wees dan ook niet te streng voor jezelf! Wees naar je zelf toe aardig en zeker in deze lastige coronatijd. Geef de pleitbezorger die voor je opkomt de ruimte.

Het geweten

Last but not least, kun je de paracleet verbinden met het woord ‘geweten’. Dat vind ik passend maar ben ik nergens eerder tegengekomen. De Heilige Geest is dan een maatstaf en routebepaler in onszelf. De tekst van diverse liederen lijkt hiernaar te wijzen waarin de Heilige Geest opgeroepen wordt om in ons hart richting te geven. Een voorbeeld biedt het koorlied *Holy spirit, light divine* dat het koor in de bewerking van Gottschalk geregeld zingt. Het eerste en derde couplet luiden:

Holy spirit, light divine
Shine within this heart of mine
Chase the shades of night away
Turn my darkness into day.

Holy spirit, all divine
Dwell within this heart of mine
cast down every idol-throne
reign supreme and reign alone.

Nu vinden wij onszelf misschien niet zo diep gezonken als het lied suggereert, maar de essentie is hier dat de Heilige Geest wordt gevraagd *constant bij ons te blijven en richting te bieden*. Het duister in ons kan verlicht worden, de Heilige Geest blijft aanwezig in ons hart. Dat lijkt precies op datgene wat we in het algemeen taalgebruik, ‘het geweten’ noemen!

Saamhorigheid

Saamhorigheid is een belangrijk woord in deze tijd, omdat juist de normale contacten op losse schroeven staan. We moeten het hebben van e-mail, telefoontjes, briefkaarten, skype en andere technische middelen. Het kan anders toch wel erg stil en eenzaam worden als al je gewone dagelijkse activiteiten wegvallen. Bertus Aafjes (1914-1993) schrijver en dichter, schreef een gedicht voor Pinksteren dat de klassieke titel Veni Creator Spiritus heeft. Het gedicht heeft een onverwachte wending.

Veni Creator Spiritus

Kom, Schepper, Geest van dit heelal,
daal neder in mijn tranendal
en blaas Uw adem in mijn hart,
dat in zijn koude ligt verstard,
dat van zijn oude gloed beroofd
niet in de wereld meer gelooft;
Gij die de vlam zijt en het vuur
in ieder levende creatuur,
die warmte baart, die kou verslindt,
die ons al te zamen bindt;
stof, plant, dier, mens tot een geheel;
ontferm U over mijn klein deel,
opdat ik mij weer gans vereen
met vrouw, kind, lam, mus, boom, roos, steen.

Nadrukkelijk worden door Aafjes de dieren, planten en zelfs stenen genoemd. Het gaat niet alleen om de mens op aarde, de saamhorigheid betreft meer dan de mens alleen. We zijn met *alle* bewoners van de aarde verbonden door de Geest, 'die ons al te zamen bindt', stelt Aafjes. Zo sluit zijn gedicht, toch zo 50 jaar oud, goed aan bij de huidige aandacht voor de het milieu en duurzaamheid.

Ik wens u alle goeds toe en mogen we zo, met elkaar verbonden in vertrouwen dat iets dat ons te boven gaat ons bijstaat, onze levensweg vervolgen:

Ik spreek (al hebben we dan normalerwijs hier eerst een gebed, orgelmuziek en lied) de zegen uit:

De Eeuwige zegene en behoede u.

De Eeuwige doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Eeuwige verheffe zijn aangezicht over u en geve vrede.

Amen

Ds. Katrijne Bezemer

Indien u contact wilt kunt u bellen naar 071-5320438 of mailen naar kbezemer@iroka.nl